

Dušan Mijajlović Adski

TIHOVANJE ISPOD ZAVIČAJNOGNEBA

Umoran sam ti, dragi moj jarane. Smorili su me silni promašaji (moji i tuđi). Naučio sam, prijatelju, da ćutim. Ja, kojeg si nekad poznao drugačijeg. Nisu me drugi tome naučili, nisu me na to primorali, jednostavno, shvatio sam – bio sam u zabludi. Mi smo, dragi moj prijatelju, ljutio se ti ili ne, nepopravljivi. Nama je svaki dan, mesec, nama je svaka godina, decenija, nama su vekovi, jalovi. Ne znam kako nam ta besmislena jalovost ne dosadi, kako se jednom ne probudimo orni za kakav – takav pokušaj. A opet, naša me otadžbina podseća na zlatnu kašiku izgubljenju u blatu. O našem zavičaju, da ne govorim.

Dugo te nisam video, ali znam, ostareo si i ti. I na Zapadu ljudi stare, možda ne ovom brzinom kako se ovde stari. Eto, prijatelju, ostao sam bez posla. Podrazumeva se, i bez para. Naravno, zdravlje je teško sačuvati u takvim okolnostima. Kažu da nam je stigla demokratija, ali, ja je nisam sreo. Veruj mi, imao bih šta da joj kažem. Nažalost, demokratija izbegava sirotinju, k'o da nas se stidi. Sirotinje se, vidim, svi stide. Pomislićeš - to bih ja da od tebe *iskamčim koji evrić*. O, ne greši dušu. Pišem ti ovo pismo, jer samo tebi mogu da se izjadam. Seti se onih naših razgovora... Čujem, ti godinama u Belgiji i Holandiji lečiš neke babe, pipajući ih. Da te ne poznajem, rekao bih: *Pa, to je mom prijatelju sam Gospod podario moć*. Ali, kako smo se godinama družili, nasmejem se i u sebi pomislim: *Kako se samo dosetio da damama u godinama, tamo, na tom Zapadu, uzme novac*. Čestitam ti na umeću. Ovde, našim starinama možeš jedino dušu da uzmeš. Dušu, koja im je i onako u nosu.

Sad je kraj aprila. Vratio sam se u svoj rodni kraj. Tačnije, u svoj opusteli rodni kraj. A sve je spremno da pukne od života.

Škola, u kojoj je nekad bilo hiljadu đaka, sad zvrji prazna. Zgrada se polako, ali sigurno urušava. Mladih ljudi nema, tek po neki starac i malo više starica. Da, i ovde žene u osamdeset pet posto slučajeva nadžive muževe. Plašim se, prijatelju, sve će, možda još sutra, biti kao da ničega nije ni bilo.

Rekoh ti, sad je kraj aprila. Šljive džanarike cvetaju kraj puta, po zapuštenim vinogradima, po proređenim šumama. Stari hrastovi, koji još uvek odolevaju sekirama, priča su za sebe. Nekad se šuma, tu odmah iznad naših kuća, i te kako čuvala. Na primer, ako ne dao Bog *opet* izbije rat. Drugi razlog bejahu ovce. Naime, hrastovi su se, *kresali*. Čovek se popne na vrh hrasta, sa sobom ponese oštro *sekirče*, i onda počinje da seče granu po granu, sve do prve od zemlje. Taj nimalo lak posao se obavlja u jesen, dok je list još zelen. Kasnije se to granje *zdene* u *lisnik*, a kad sneg napada, tim se hrastovim lišćem prehranjuju ovce.

Ja sam, kao dete, obožavao šumu zbog ptica. Kakvih je sve ptica tu bilo! Od neizbežnih: vrabaca, senica, čvoraka... do: svraka, sojki, vrana i retkih orlova. Ali, za nas decu, detlići bejahu posebno zanimljivi. Oni su pravili rupe u stablima, a u te rupe su mnoge ptice pravile gnezda. Mi, hrabriji dečaci, penjali bi se uz stabla do tih rupa i zavlčili bi svoje ručice u njih. Dešavalo se da u rupi bude i zmija. Takav bismo događaj dugo prepričavali...

April je, šuma još miruje. Crne, debele grane (odavno se hrastovi ne krešu), upijaju prolećne sunčeve zrake. Ptice svojim cvrkutom oživljavaju usnule džinove, najavljujući toplije dane. Hrast se budi kasnije, ali kad se probudi, njegove grane, preko noći, načičkaju zeleni pupoljci, koji se za nekoliko dana pretvore u zeleno lišće.

Nažalost, mnoge su šume posečene, one koje su ostale, toliko su proređene da u njima susrećemo džanarike, divlje trešnje, a u ovoj, po kojoj ja lutam, ima mnogo matičnjaka. Zanimljivo, matičnjaka u okolini nigde nema. Ko zna šta bi ti mogao tamo, na tom Zapadu, da uradiš s matičnjakom? Kod njih, slutim, sve prolazi, kao što kod nas ništa naše ne može da prođe.

Uživam dok slušam poj ptica i zuj prvih pčela. Da, prijatelju, poj ptica i zuj pčela, pomažu mi da odagnam jednu suludu misao. Priznaću ti: često pogledam u hrast na sredini šume. Ogroman je, s najvećim granama. Njemu grane nisu dirane jedan vasceli vek. O granu tog hrasta, obesio se moj pradeda. Od tada, hrastu se niko nije približio. Zamisli, zaljubio se pod stare dane. Ah, ljubav! Danas je ljubav misaona imenica. Novac, novac, i samo novac.

Naša me šuma uvek podsećala na veliki krov kuće. Kao deca, uspinjali smo se *našom* stranom, a kad bi stigli do vrha, spuštali bi

se niz *onu* stranu, sve do reke. Najviše nas je privlačio jaz, gde je voda bila najdublja, a potom, vodenica. Vodenica je u to vreme bila u upotrebi. Mi smo voleli da slušamo one silne priče o vampirima, vukodlacima i drugim čudesima; o vodeničaru, koji je, pričalo se, imao više vanbračne dece nego kose na glavi. Da, uvek smo spremni da preterujemo. Danas je reka sa mnogo manjim vodenim tokom, ali je još uvek lepa dok vijuga kroz travu i retke vrbake.

Kao što znaš, još uvek, posle njene smrti, živim sam. Nije još kasno da se oženim, ali, čemu sve to? Priznajem ti, ja jesam tužan, ipak... Eto, danas sam sređivao baštu. Učim da posmatram ovaj svet oko sebe, da uočavam detalje, učim da se opet divim onim stvarima kojima sam se divio kad sam bio mali. Da, ako mi to pođe za rukom, neću biti toliko usamljen. Zamisli: stabla srebrnastih topola se propinju do samog neba; ili: hrastovu šumu umiva letnji pljusak. Do tebe dopire miris hrastove kore posle udara groma u najviši hrast. Ili: gledaš kroz prozor kako sneg prekriva polje, a tebi miris bagremovog drveta, koje veselo gori, golica nozdrve...

Vidim, poljske su se ševe podigle visoko i u vazduhu pevaju.

**

Dragi moj prijatelju, mislio sam da te zamolim da mi tamo, na tom Zapadu, pronađeš zaposlenje. Noćas sam, definitivno, odagnao takvu misao. Ne znam da li si primio moje prvo pismo; ako jesi, možda si prezauzet da mi na isto odgovoriš. Ne mogu da odolim, a da ti ne napišem šta mi se desilo. A sve mi se desilo u jednoj večernjoj šetnji.

**

Šetam. Mesec visi nisko — bleđi krug, veći nego uobičajeno.

Kad, mačka. Crna. Oči joj svetle. U budističkom svetu mački prebacuju da samo nju i zmiju nije ganula Budina smrt. U Japanu je mačka zloslutna životinja koja može ubiti ženu i poprimiti njeno obličje. U Kambodži veruju da im mačka svojim mjaukanjem može dozvati pljusak. Kažu, takođe, da mačka ima sedam života. Kod nas su poznate priče o crnim mačkama. Ova, koja se iznenada pojavila preda mnom, bi crna.

Nisam se uplašio, odrastao sam čovek. Javio sam joj se iz pristojnosti. Kad, nestade nje. Glas je moj uplašio. Glas čoveka koji

je naučio da čuti.

Nastavljam putovanje. Noć je imala dušu u sjaju mesečine i odzvonu skladnog zrikanja. Hteo sam da urliknem, da malo poremetim idiličnu sliku. Uzdržah se. Duboko dišem. Disati znači upijati moć vazduha. Kažu da udisaj i izdisaj simbolizuju nastajanje i upijanje sveta, da za svako disanje treba zahvaliti Bogu dva puta.

Mesec je silazio niz drvored bagremova, zvezda padalica zakratko ispisuje putanju i nestaje. Priviđenje, šta li je? Ima trenutaka koje čovek ne može da objasni, čak i ako se u datoj situaciji tiču samo njega. U isto vreme pozelele da sam se i da se nisam prevario.

Ona. Žena čije me prisustvo u selu danima uznemirava. Osećam, više nisam gospodar osame. Kad su žene u pitanju, nisam baš odvažan. Ovog puta sam drugačiji, iznenađujuće brzo rojim reči. Ona uzvraća punom pažnjom, ne smeta joj moja ruka na obnaženom ramenu.

I... poljupci. Ona svaku moju želju zapljuskuje slatkim trncima jeze. U kratkom predahu, zanešeno joj šapućem:

– Ti si moj noćnjak!

– Noćnjak!? – sva je u čuđenju.

– Noćnjak je simbol duše u traganju za božanskim. On izgara od mistike ljubavi, kao leptir kome izgore krila na plamenu oko koga leti. Ona se slatko smeje. Onako, okupana mesečinom, izgleda mi laka poput pera. I sam, ne osećam svoju težinu. Trčimo kroz polje. Iznenada, ona zastaje. Oslušujemo. Seljak hrče u kolibi od pruća. Zloupotrebljavam njegov san, uzimam najveću lubenicu.

Noć je bila samo naša. Kupio sam sok od lubenice s njenog pupka, dajući osami na znanje da potraži drugog gospodara.

Oprosti mi, jarane, ja sam se malo zaneo, pomislićeš: podetinjio sam, pa ti i svoje bezobrazluke kazujem...

**

Dragi moj prijatelju, veoma nas je obradovalo tvoje pismo. Ipak se bojim, možda sam ja iz onog mrtvila odjednom skliznuo u neobuzdanu romantiku i fantaziju. Pitaš me, zapravo, obaveštavaš me, kako si doneo odluku da se vratiš u rodni kraj, kako sanjaš temelj nove kuće. Ne mogu da te lažem, ovde sam spašen. Blaženim nozdrvama, sa

ushićenjem udišem čist vazduh, a uveče i miris njene kože. Nema ljudi, nema sujete, sebičnosti, ogovaranja, političkih jalovih prepucavanja. Priroda je jedinstvena, trpeljiva onoliko koliko joj umeš prići.

Ali, ali... ne traži od mene da ti kažem: Vрати se! Još manje da ti kažem: Ostani!

Možda su te moja pisma zapljusnula poput toplog noćnog vetra. To nije dovoljno za jednu takvu, sudbonosnu odluku. Ovo pismo ti pišem dok žedna zemlja pije kišu... na radost sveg rastinja.